

טועמיה

טעמי הלב

"הלשון"

'המדבר' - בריאה מיוחדת במינה, יש לו הכלי שביכולתה לשתף את מחשבתו עם אחר, להוציא דיבורים המפרשים את הגיון לבו - "הלשון"...

כחה של הלשון נפלאה מאד, יש בידיה לשנות את צורת העולם, את סגנון החיים, להחיות ולהמית, בקיצור להנהיג את הכל... איזה כח נפלאה!!!

כשהאדם משתמש עמה כפי תכונתה הנכונה אזי היא מחוללת פלאות, בונה עולמות, התורה, התפילות, דבר חיזוק להזולת, ומה לא?...

אבל, כשהלשון מתחילה לשגר את כוחה כלפי הזולת, אזי נעשית הלשון "כלי משחית" - פשוטו כמשמעו, בכוחה להרוג, לקבר, לשרוף, ולעשות כל מה שברצון בעליה להזיק את האדם שמדברים עליו.

כמה פרשיות שבתורה עוסקת בכלי משחית הלז, שממש חלים הפילה, ושינה את סדרי העולם כרצונה...

וביותר - מפרשה זו מתחלת הכלי קרב להשליך את חציו, החל מהצדיק 'מרים', שבדאי היתה כוונתה לשמים, אולם... ואחר זה מתמשכת את פרשת המרגלים, פרשת קרח... איזה מהפיכות נוראות עשתה 'הלשון' הלז, פחד פחדים!!!

ועדיין כלי זו ביד כל אדם להשתמש בזה כפי רצונו, הלשון שבכל אדם, הינה הכלי שאם בעליה אינו משתמש עמה כראוי, אזי הוא יוצר 'כלי משחית' של ממש... ונעשית ל"לשון הרע"!

כן - 'לשון הרע', היא לשון המשמשת את הרע, ומהוה אותו, ובכוחה להפעיל ולקיים עולמות של 'רע' בעולם, אכן, צריכים לה'סמא דחיי'...

לא בחנם קובעת הגמ' (ערכין טו): אמר מר עוקבא, כל המספר לשון הרע, אמר הקב"ה, אין אני יכולין לדור בעולם - אותו לא אוכל... בודאי! הרי הוא מהפך את סדר העולם... מסלק את השכינה!

זכור את אשר עשה ה' למרים בדרך בצאתכם ממצרים - זכירת יום יומית,

טעמי הפרשה

השפעה שע"י המנורה

תורת המנורה

וישם את המנורה באהל מועד וגו', ויעל הנרות לפני ה', כדי להטיב שבעה נרות השמים. וזהו שאמר בהטיבו את הנרות, בהעלותך את הנרות, שהמנורה הטהורה היתה מעלה ומסלקת כל נזקי הכוכבים, ומטיבה הזיקן ומשפעת טובות לעולם.

זיכרון הגוף

עטרת ישועה

על פי ששמעתי אשר צדיק אחד ראה את הצדיק הנקרא שפאלער זיידע זצ"ל מרקד במזמוטי חתן וכלה, ואמר, שהוא עושה בהרגלים יחודים גדולים, אף שהוא אינו מכון א"ע ע"ז, עכ"ז הדבר נעשה מאילו, לאשר כבר נזכר גופו כ"כ שהגוף עושה מעצמו יחודים נוראים.

וזהו אצל הצדיקים אשר הזדככו גופם ונעשה מהגוף צורה, ועי"ז הגוף עושה מעצמו כל הדברים והיחודים המגיעים להקדושה בלי

בהעלתך את הנרות

כוונה כלל. וזה בהעלותך את הנרות, היינו הנשמה, ע"ד נר ד' נשמת אדם, כשאתה רוצה להעלות הנשמה לא די בתיקון הנשמה לבד, רק תראה אל מול פני המנורה, ופירש רש"י ז"ל גוף המנורה, היינו, שאתה תראה לעשות מגוף צורה העולה מנורה, וגוף הוא החומר, והיינו, שתראה להזדכך שמגוף שהוא החומר יעשה מנורה שמספרו צורה. ועי"ז תהי' שלהבת עולה מאלי, היינו, כל הדביקות והיחודים יהיו עולים למעלה ונעשים מאליהם בלי שום כוונה כלל.

עבודה בהתלהבות!

הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע

פעם ראה הרה"ק ר' ברוך ממעזיב זי"ע את הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע מתפלל כדרכו בהתלהבות עצומה, ורקד וקופץ ממקום למקום, מתנועע ועושה תנועות משונות, נענה ואמר: אילו היה אהרן הכהן הגדול עושה עבודתו בדרך זו בהטבת הנרות והמנורה והמשכן, היה שופך את השמן ומשבר את המנורה...

הפצה ראשית בארה"ב:
 שעשועים 718.484.2189
 הפצה ראשית בארה"ק:
 025808735
 מחיר מיחד:
 לאירועים, שמחות, מסובות

מה יפיו פעמיר

• האוצר לנישואין •

פעמי השמחה
 כניי הישיבה
 נושאים
 דיונים
 שואל ומשיב
 פעמי הלב
 מכתבים
 דברי תורה
 שיחות
 פעמי ההוללות
 שמחת חתן וכלה
 בחצרות הקודש
 פעמי השמחה
 כניי שמחה

טעמי התורה

העוסק במצוה פטור מן המצוה

וְהָיָה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂת הַפֶּסַח וְגו'.

ה"ג נעשה כמו שחבשוהו סופרים, משא"כ היכא דגזירת חכמים ומצות התורה חלין שניהם ביחד, לא שייך אונס בתקנת חכמים, אדרבה, אונס הוא בדברי חכמים בשביל מצות התורה שמוטל עליו לעשות אם שניהם באים לפניו ביחד, כמו דמבואר בר"ה (לד.) בעיר אחת מברכין ובעיר אחת תוקעין, הולכין למקום שתוקעין.

ויש להסביר הדבר, כיון דקיי"ל דעוסק במצוה פטור מן המצוה ואפילו ממצוה חמורה הבא לפניו אחר כך, וגם עוסק במצוה פטור ממצוה דאורייתא כמבואר בפוסקים, וכיון דמצוה לשמוע דברי חכמים, לכן אם גזירתם חלה מקודם, שפיר פטור ממצות התורה מצד עוסק במצוה, משא"כ היכא דחלין שניהם יחד, לא שייך עוסק במצוה, דאדרבה בשביל מצות התורה נפטור מדרבנן, ולכן בכה"ג לא יוכלו לגזור. וכיוצא בזה כתב הרמב"ן בספר האמונה והבטחון, דמהאי טעמא שבת לאו זמן תפילין הוא, כיון דשבת קדים, ע"ש.

בדין עונג שבת

איתא בגמ' שבת (ק"ח.) כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישע' נח, יד) אז תתענג על ה' והאכלתך נחלת יעקב אביך וגו'. יש החוקרים בגדר המצוה ד'עונג שבת', אם הוא דין ב'מעשה', היינו לעשות דברים המענגים, או הוא דין במצב הגברא, היינו להיות שרוי במצב של עונג, וזה בא ע"י פעולות המענגים וגורמים נחת רוח לבעליהם.

ונפק"מ בדין מפליג לדבר מצוה. דפסק בשו"ע (או"ח סי' רמ"ח) מותר להפליג בספינה אפי' בערב שבת, אם הולך א' לדבר מצוה. ובמשנ"ב פ', היינו אף דבדאי לא יקיים עונג שבת ע"ז, כמ"ש המחבר בס"ב אפי' מותר, כיון דלצורך מצוה הוא, וקי"ל דעוסק במצוה פטור מן המצוה.

בגמ' מסכת סוכה (כה.) למד מכאן הדין דעוסק במצוה פטור מן המצוה, וז"ל: והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי רבי יוסי הגלילי וכו'. ופי' רש"י (ד"ה) שחל שביעי שלהן, ואף על גב דחזו לאורתא לא אישתרו, דקסבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, מכל מקום שמעינן מיניה דעוסק במצוה פטור מן המצוה, שהרי נטמאו במתיתן שבעה ימים לפני הפסח, ואף על פי שטומאה זו תעכב על ידם אכילת פסחיהן, אלמא מצוה קלה הבאה לידך אינך צריך לדחותה מפני חמורה העתידה לבוא.

עוסק במצוה דרבנן אם פטור ממצוה דאורייתא

ידוע המח' רמב"ם ורמב"ן אם יש לאו דלא תסור במצוה דרבנן, והרמב"ם סובר דיש איסור לאו. ומקשה התשב"ץ בזהוה הרקיע, דלרמב"ם דכל דרבנן הוא מן התורה, אמאי בספק דרבנן לקולא, מ"ש מספק דאורייתא דלחומרא. וצ"ל דרבנן גופייהו אמרו בספק דדבריהם דניזיל לקולא, דמחלו על כבודם.

ועפ"י זה כתב בס' חתן סופר (עמ' קסג) וז"ל: בענין עוסק במצוה דרבנן דאפשר דפטור אפילו ממצוה דאורייתא, והטעם נ"ל סברא רבא איכא במילתא, דכבר ידוע מש"כ התשב"ץ וכו', ובמקום דיהיה ביזוי לדבריהם לא מחלו על כבודם והניחו על עיקר הדין, ואם כן אם יצטרך להפסיק באמצע המצוה אין לך בזיון גדול מזה, וממילא הוי דבר תורה, ואדרבה אז איכא עשה ול"ת לא תסור ואשר יאמרו לך תעשה, ואם כן אין זה חידוש אם עוסק במצוה דרבנן פטור ממצוה דין תורה, ע"ש.

ה'כלי חמדה' כתב לתרץ קושית הראשונים ממילה דלא גזרו חז"ל שמא יעביירו, וכן קושית האחרונים ממצוה דלא גזרו חז"ל שמא יעביירו, וז"ל:

אמרת בזה כלל חדש בהא דגזרו חז"ל שמא יעביירו, דדוקא אם גזירת חכמים חלה מקודם למצות התורה, אז שפיר יכולין חכמים לגזור, כיון דאחר כך אם בא מצוה התורה נעשה אונס עליה בשביל תקנת חכמים, ומה לי אונס אחר או אונס על ידי תקנת חכמים, עיין בירושלמי (פרק אע"פ

טעם זקנים

שלא יצטרך לגשת

הרה"ק האמרי נועם' מדויקוב ז"ע

ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקודש. וברש"י שלא יצטרך לגשת אל הקודש.

בדרך צחות יש לומר, עפ"י מעשה באיש אחד בא למגיד מקאזניץ זי"ע, והאיש היה גביר מפורסם ובריא אולם, ובניו כשתילי זיתים ולא חסר לו כלום, ושאל אותו המגיד בשלומם, והשיב שאין חסר לו כלום, שאל אותו: א"כ למה באת אלי, והשיב לו: 'שבא לבקש ברכה שהמגיד יברכו שלא יצטרך לבוא' ע"ש.

המשך מעמ' א' (טעמי הלב) <<<

לזכור מה שנעשית עם הצדיקת הזאת, הכל בגרם 'הלשון'!

* * *

ב'אוצר המדרשים' מביא מעשה הממחיש האיך לשון הרע הרג שלשה, כפי שמבואר בחז"ל: אדם אחד היה לו שלש בנות, אחת עצלה ואחת גנבת ואחת מספרת לשון הרע, והזקינה בביתו ולא היה אדם רוצה אותן מפני דבתן הרעה. פעם אחת בא אוהבו להתארח בביתו וראה בנותיו שהזקינה בביתו ואמר לו יש לי שלשה בנים ואם ייטב בעיניך תתן לי לבני לנשים. אמר לו בנותי אינן ראויות לבניך, א"ל מפני מה? א"ל מפני שיש בהן דופי וגנאי, א"ל איזה גנאי, א"ל כך וכך, א"ל אעפ"כ תתן לבני, מיד השיאן לבניו. מה עשה לעצלה הושיבה על המטה והעמיד לפניה עבדים ושפחות ואמר להם אל תניחו לה לעשות כלום. ולגנבת הפקיד אצלה כל הממון ואמר לה כל מה שתעשי יהיה עשוי, ולמספרת לשון הרע היה משכים חמיה בכל יום ויום ודורש בשלומה ונושקה והושיבה אצלו ואומר בתי מה טיבך אם תרצי לבקש כלום מבעלך תאמרי לי ואומר לו ויעשה חפצך, ולא היתה מדברת עליו כלום.

לימים בא אביהן לבקרן היאך עומדות עם בעליהן, הלך ונכנס אצל העצלה וא"ל בתי היאך את עם בעלך אמרה לו תבא עליך ברכה אבי שנתתני לאיש הזה שעושה לי כמה טובות שהעמיד לפני עבדים ושפחות שאין מניחין לי לעשות כלום, והוא נתן שבח לה. יצא משם ונכנס אצל הגנבת ואמר לה בתי היאך את עם בעלך, אמרה לו טוב, כמו שאמרה הראשונה והוא נתן שבח לה. יצא משם ונכנס אצל המספרת לשון הרע, כיון שראתה את אביה התחילה לבכות ואמרה לו אבא מנהגו של עולם לתת אדם בתו לאדם אחד ואתה נתתני לשני בני אדם לאב ולבן, ואם אין אתה מאמין לי הסתר בחדר ותראה האמת, מיד הכניסתו בחדר בא חמיה לשאול בשלומה כמנהגו, אמרה אל חמיה חזור לך ואל תגע בי ואל תבישני, אמר לה וכי באתי אליך בשום מעשה רע ח"ו שלא עלה על לבי, כיון שראהו אביו יצא מן החדר עמד עליו והרגו, ואחר באו עליו אנשי ביתו והרגוהו, והיא היתה צועקת ובוכה, עמדו עליה והרגוהו. מכאן אנו למדין לומר כי לשון הרע הורגת שלשה, האומרו והמקבלו ומי שנאמר עליו...

* * *

זכה דורינו להשר הגדול שעמד לנס עמו ה"ה רבינו החפץ חיים' זצ"ל שהגדיר את כלי משחית זו מלהשתובב כלהט חרב המתהפכת, ולמד את בני יהודה קשת מלהיות חץ שחוט לשונם - מי האיש החפץ חיים, ילך לאורו עד ביאת הגואל.

מפני זה לא נחשב למצוה ודאית. אח"כ ראיתי שהגרצ"פ פראנק אכן מקשה על הת' מטעם דמצונו בירושלמי (ברכות ו, א) ש'ר' חגי בירך על הדינים בשעה שישב לדון 'על מצות עשה של בצדק תשפוט את עמיתך, וכבר בימי התנאים אמרו בירושלמי (סנהדרין פ"ו) דבימי רשב"י בטלו דיני ממונות, ואעפ"כ בירך על הדין, ולא חשבו לספק מצוה, אלא ודאי כיון שאין לו לדין אלא מה שענינו ראות נחשב כמקיים מצוה בודאית].

בשו"ת אמרי בינה (סי' יג סק"ג) כתב בזה וז"ל: ויש להסתפק היכא דעוסק בספק מצוה, דחייב לעשותו מן הספק, האם פוטר גם כן מצוה, או דילמא אין ספק מוציא מידי ודאי. ולכאורה יש לומר, לא מבעי אם ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא ורק מדרבנן לחומרא, דלא אלים לפטרו ממצוה דאורייתא, אלא אף אם ספיקא דאורייתא מן התורה לחומרא, מ"מ י"ל אין ספק מוציא מידי ודאי.

ע"ש שמסיק: דמהא דדעת הפוסקים לפסוק כרב יוסף דשומר אבידה הוי שומר שכר בההיא הנאה דפטור מלמיתב פרוטה לעני, ולא אישתמיט א' מן הפוסקים לומר דזה היא דוקא ביועד בבירור שהיא אבידת ישראל, אבל בעיר שמחצה גוים ומחצה ישראל שחייב להכריז אפי' אינו יודע שמישראל נפלה, דבכה"ג אין שאינו יודע שהוא של ישראל לא יח' כשומר שכר, כיון דעוסק בספק מצוה, ונימא אף דאיתברר אח"כ שהוא של ישראל, מ"מ כיון דבשעת שטיח וניעור לא ידע אם הוא עוסק במצוה ודאי, לא הוי פטור למיתב ריפתא לעני, אלא ודאי כיון דמ"מ מספק רמאי עליו המצוה דלמא של ישראל הוא, ממילא פטור ממצוה.

ע"י שו"ת אבני יעקב (סי' מ"ב) דיש ליישב שיטת ר"ת, שכל שהתחיל בהליכה לסחורה קודם שהתחיל מצוה שאין שום שייכות בזמן שהתחיל, כמו מצות שנוהגות בשבת, אין חול שייכות להם כלל, רק בבא יום השבת מתחיל המצוה, שפיר אמרינן דהולך לסחורה חשוב דבר מצוה, וכשיבוא יום השבת הוה בכלל עוסק במצוה, אבל מצוה שגם בזמן שהתחיל לילך לסחורה היה לה שייכות, כמו תפילין בלילה שיש אומרים לילה זמן תפילין וכדו', שגם בלילה שייכים רק שיש לימוד שפטורים, אז ודאי מודה ר"ת דאפילו התחיל לעסוק במסחר בלילה, כשיבוא יום לא נחשב כעוסק במצוה לפטור אותו ממצות תפילין, דהא חלות המצוה היה אף בשעה שהתחיל לעסוק בסחורה, ולא אלים מצות עוסק בסחורה לדחות מצוה ממש אפילו חלה עליו אחריה, וזה דוחק, ע"ש שמפלפל בזה.

עוסק בספק מצוה

תנן אין יושבין בדין סמוך לתפלה ואם התחילו אין מפסיקין, אבל לקריאת שמע מפסיקין. ומקשים האחרונים, אמאי צריך להפסיק באמצע הדין תורה לקרוא קריאת שמע, הרי כיון דיש מצוה לדון, א"כ הוי עוסק במצוה ופטור מן המצוה דקר"ש.

האדר"ת (בחו"מ סי' ה') כתב לתרץ, דיון שאין לנו עתה מי שיועד לדון דין אמת לאמיתו, משום הכי הוי רק ספק מצוה, ולא מצאנו שהעוסק בספק מצוה פטור מן המצוה. ע"י שאגת ארי' (סי' ל"ז) דסובר נמי כן [יש לעיין בסברת הענין, דאם הדין מחויב לדון כפי שענינו ראות, רק שאין לנו היום מי שיועד בודאי הדין אמת, האם

ולכאורה כל זה רק אם הוא המצוה דעונג שבת הוא דין ב'מעשה' שפיר קיים הדין דהעוסק במצוה פטור מלעשות המצוה האחרת, אבל אם הדין דעונג שבת הוא לשחות במצב של עונג, שוב ע"י המצוה האחרת 'מבטל' את המצוה דעונג שבת, ובזה הרי ליכא דין דעוסק במצוה 'מבטל' מצוה אחרת, רק 'פוטר' מן המצוה לחוד.

[וכל זה רק אם האיסור דמפליג הוא מטעם עונג שבת, ע"י במגן אברהם סי' רמ"ח ו', ובמחצית השקל שם. ע"י עוד שם בפרי מגדים המציין להצמח צדיק סי' כח, דעונג שבת הוי דין תורה].

ובענין אם הליכה לסחורה חשובה דבר מצוה, נחלקו המחבר והרמ"א, דהרמ"א (בסעיף ד') כתב: הגה, יש אומרים, כל מקום שאדם הולך לסחורה או לראות פני חבריו חשוב הכל דבר מצוה, ואינו חשוב דבר הרשות, רק כשהולך לטייל, ועל כן נהגו בקצת מקומות להקל בענין הפלגת הספניות והליכת שיירא תוך שלשה ימים, כי חשובים הכל לדבר מצוה, ואין למחות בידן, הואיל ויש להם על מי שיסמוכו.

ובשיטת המחבר, יש אומרים שסובר כמ"ש בבית יוסף דלא כר"ת רק כשיטות הר"ף והרמב"ם והרא"ש, דלא סבירא להו כוותיה, ממה שכתבו הטעם שאין להפליג בשבת תוך ג' ימים לשבת, מחמת הצער שיש בתחילת ההפגלה, ומבטל בזה מצות עונג שבת, אף כשמפליג לדבר מצוה שרי אפי' בער"ש, מפני שפטור ממצות עונג, דהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ואם ההולך לסחורה גם כן חשוב מצוה, אם כן פטור את כל העולם ממצוות, אלא ודאי דלא ס"ל כר"ת.

טעמי השבת

נרות שבת

ותורה אור, נרץ ביד - דכתיב 'נר אלהים נשמת אדם'... אם שומר אתה שלי אני אשמור שלך.
סגולות הנרות: איתא בזוה"ק (בראשית) שהנרות שבת מסוגלת לבנים טובים, וז"ל: ואתתא בעיא בחדוה דלבא ורעווא, לאדלקא בוציא דשבת, דהא יקרא עלאה היא לה, וזכר רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיהון בוציא דעלמא באורייתא ובדחלתא, ויסגון שלמא בארעא, ויהבת לבעלה אורכא דחיין, בנין כן בעיא להזהרה בה.
ובהנהגת הגה"ק ר' דוד לידא זצ"ל כתב: וידליק נרותיו, ואשרי המרבה נרות שבת, כדמפורש בגמרא דשבת, ויציע מטתו ויקבל שבת בשמחה ובטוב לב, וזא יקרא שיר השירים מראשה לסופה, ועיברי כל צער וקטטה ומריבה שהיה לו בבית, ויהיה בני ביתו בשמירת שבת ובהדלקת הנרות, כהא דתנינא הדליקו הנרות, וילך לבהכ"נ מלושב ובפנים שוחקים כאדם ההולך לקראת מלכה לקבל פניה, והיא השכינה שתתגלה במהרה בימינו אמן, והאלהים יורנו דרך עבודתו ברחמים והיה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד במהרה בימינו, כ"ר.

הדלקת את אש השבת נפעלת על ידי הנרות שבת, המאירות את הבית באורה של תענוג ושמחה, ומשרה את אורא דגן עדן המענגת את הנשמה בהוד תפארתה של המלכה.

נרות יפות: איתא במדרש לקח טוב (בפרשתן): יאירו שבעת הנרות. אמר הקב"ה, הבא שמן זית זך שלא יהו צריכין חיזוק ותיקון בכל שעה, אלא כיון שהדליקו יהו מאירין והולכין, מכאן אמרו רבותינו בהדלקת נר שבת, שצריך פתילה נאה ושמן נאה.
מעלות הנרות: בפסיקתא (רבתי פר' כ"ג) איתא: ויברך אלהים את יום השביעי, במה ברכו, שאין נר של שבת כבה מהרה כשם שכבה בחול. וכן איתא בבראשית רבה (פ' י"א) ויברך אלהים את יום השביעי. ר' ישמעאל אומר, ברכו כהן. ר' אליעזר אומר, ברכו בנר. ובי היה המעשה, פ"א הדלקתי את הנר בליל שבת, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום.
עוד איתא במדרש שוחר טוב (יז, יח): א"ר אלעזר הקפר, אמר לו הקב"ה לאדם, תהא נרי בידך ונרץ בידך - דכתיב 'נר ימינו' נר מצוה

טעמי הפרנסה

השגחה פרטית

בהשגחה פרטית מן השמים כנודע בשם צדיקים.
אפילו קש שהרוח מפזרו ממקום למקום הרוח סערה עושה דברו, והוא בהשגחה מן השמים שמקודם היה צריך להיות במקום זה ועכשו במקום זה. וכמו שאמר א"ז צוק"ל, העור התלוי בקיר על היתד אצל הקירזשנער, הוא בהשגחה מן השמים אשר העור של החיה זו יתלה על היתד הקיר זו אצל הקירזשנער הזה.
ומכל שכן מצעדי גבר הנוסע מעיר לעיר, ומכל שכן עכשיו בחבלי משיח אלה מסעי בני ישראל שאנו רואים כל העולם רק נוסעים לכאן ולכאן, ואין נוחים בביתם, נוסעים וחוזרים ונוסעים, לבקש ולחפש פרנסה, אין זאת מקרה חלילה, רק בהשגחה פרטית מן השמים בזה לקרב את הגאולה.

הרה"ק ה'דברי ישראל' ממאדז' ז"ע
על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו
- הפרנסה לא דבר קל הוא בכלל, לפעמים משוחרת היא בנסיעות למרחקים, להיות נע ונד בין מקומות הנדחים, והכל רק למען לפרנס את ביתו. אבל הכל - כל צעד ושעל, היא בהשגחה נפלאה מאד.

כבר דיבר בקדשו הרה"ק ממאדז' ז"ע בספרו 'דברי ישראל' (פר' ויקרא) וז"ל: אמר א"ז צוק"ל, שאפילו צעדי רגליו של אדם ספורים בהשגחה מן השמים, ואפילו עשרת אלפים צעדי והולכו של אדם כל פסיעה ופסיעה ספורים בהשגחה פרטית מן השמים, כמו שמברכין בשם ומלכות המכין מצעדי גבר, ומי שאינו מאמין בזה נמצא מברך בכל יום ברכה לבטלה. וכן כל המקרים שבעולם הכל הוא

טעמי האבות

על מסכת אבות

הרה"ק מצאנז קלויזנבורג זי"ע

וְכָל הָעֲמִילִים עִם הַצְּבוֹר, יִהְיוּ עֲמִילִים עִמָּהֶם לְשֵׁם שְׁמִים, שְׂזָכוֹת אֲבוֹתָם מִסִּיעָתָם וְצִדְקָתָם עוֹמְדָת לְעַד, וְאַתָּם, מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם שָׂכָר הִרְבָּה כְּאִלוּ עֲשִׂיתֶם.

רצה לומר, אף שהם אין כוונתם לשם שמים, אתם עמלים לשם שמים שכוונתכם תהא לשם שמים. ואתם מעלה אני עליכם שכר כאילו עשיתם, כלומר, אף אם לא תעלה בידכם להצליח מעלה אני עליכם כאילו עשיתם את אשר חשבתם לעשות - שו"ת דברי יציב, ח"א סי' פ'

טעמי החינוך

הנרות אלו הבנים

הגה"צ ר' יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף'

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות - רמז לחינוך הבנים שהם הם "הנרות" של ההורים אם רוצים, וחייבים להעלות אותם "אל מול פני המנורה יאירו", כלומר ילמדום בתלמודי תורה ובישיבות שיהיו למאורות, ואז יאירו בעולם הזה.

זה תפקידו של כל יהודי להעביר את תורת ישראל לבניו אחריו, כמבואר בתהלים (ע"ח) משכיל לאסוף האזינה עמי תורתי הטו אזנכם לאמרי פי וגו' לא נכחד מבניהם לדור אחרון וגו' יקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להורשם לבניהם למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם. הנה המזמור הזה מלמד אותנו מה תפקידו של היהודי, כלומר התורה ניתנה לישראל "למען יספרו לבניהם", ויחנכו על דרך התורה, וכל יהודי שאינו מקיים זאת, הרי הוא מועל בתפקידו בתור אב, וכן הוא בק"ש "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בס'", ואחרי זה אומר "למען ירבו ימיכם" רש"י מפרש מכלל הן אתה שומע לא, ה' ישמרנו.

והנה יש לדקדק במזמור זה, מדוע מדגיש הנביא "בדור אחרון" האם דוקא בדור האחרון צריך ללמוד תורה, ופעמיים מדגיש "בדור האחרון" - לא נכחד מבניהם לדור אחרון, ועוד "למען ידעו דור אחרון", הלא דבר הוא!

ונראה בזה, כי הנביא ראה ברוח קודשו כי רק בדור האחרון יהיה הדבר הזה שההורים יכחידו מבניהם את תורת ישראל, ולא היה כדבר הזה בכל הדורות, תמיד היו רשעים מפני שלא יכלו להתגבר על תאוותיהם, אבל לא הכחידו מבניהם את תורת ישראל, ורצו מאוד שבניהם יהיו תלמידי חכמים ושומרי מצוות, אבל רק "בדור האחרון" רואים דבר מוזר מאד, שלא מרשים למרצים דתיים להכנס לבתי ספר יהודיים ולהרצות על נושאי יהדות, והדור גדל ללא תורה ומוסר, ואחר כך באים ההורים ונושכים את בשרם כי הם מרגישים שהם אחראים שלא הכניסו את בניהם לבתי ספר יהודיים אמיתיים ובנתיים הדור גדל ללא תורה וללא דרך ארץ.

לכן הנביא דורש "למען ידעו דור אחרון", כאן הסכנה, ולזה צריך לשים לב ידע העם שאנחנו נמצאים 'בדור אחרון', נדע את חובתינו כלפיהם, ודי בזה למי שיש לו דעת ישרה וכו'.

לכן מזהירה התורה "בהעלותך את הנרות, אל מול פני המנורה", ואז יאירו שבעת הנרות.

הילולא דצדיקא

י"ח סיון - ב' שלח תר"ג

הרה"ק ר' ישכר דוב בער הס"ק מראדושיץ זי"ע

בן ר' יצחק זצ"ל

מעבודתו:

ידוע היה בכל העולם את גודל מופתיו הק', פעם שאלו תלמידו הרה"ק ה'תפארת שלמה' מראדאמסק, למה לכם המופתים שאתם מראים להמון עם, הלא יותר טוב היה ללמד לאברכים הצמאים לדבר ה' בדרך בחסידות, השיב לו מרן הסבא קדישא, כי הוא נשלח לעולם הזה לפרסם אלקותו ית"ש בעולם - עטרת שלמה

פעם אחת בימי חורפו הלך מרן הס"ק ביומא דשוקא לקנות אצל ערל אחד עגלה עציים, ורצה הערל בעד העציים ד' זהובים, והרה"ק לא רצה ליתן יותר מג' זהובים, וכאשר שלא היה יכול הרה"ק לבא עמו לידי השואה, פנה עורף ממנו, ויצעק אחריו הערל בל' פוליש 'שאם ישיביו אזי יקנה', ולא ידע הס"ק מה אמר לו הערל, ושאל ליהודי א' שהי' סמוך לו מה צועק הערל, מה עשיתי לו, ויפרש לו היהודי, שהער אומר לו 'אז ער זאל זיך פאבעסערין וועט ער קויפן', ונענה הס"ק גם הערל מבין עליו, אז איך בעדארף זיך פארבעסערן, ותיכף התבודד בביתו ויפשפש במעשיו - נפלאות הס"ק

כ"ב סיון - עש"ק שלח תרמ"ו - תשל"ג

הרה"ק ר' איתמר מנדבורנא זי"ע

בן הרה"ק ר' מאיר מקרעשטניץ זי"ע

מעבודתו:

כשהיה רק כבן חמש ביקש פעם מאמו לאכול, האם הכינה לו אוכל ויצאה, כששבה ראתה כי הילד יושב ליד האוכל ואינו אוכל, שאלה אותו על כך, השיב, הלא אבא אמר שעל האדם לרסן תאוותיו - ימי זכרון

עובדא:

כאשר בא רבינו לגון בארץ ישראל שלח אליו האדמו"ר בעל ה'בית ישראל' מגור משלחת עם קוויטעל, היה זה לאחר שעבר ניתוח קשה, כשהוגש הקוויטעל לפני רבינו עיין בו ממושכות, ואחר הפטיר: אמרו לרבכם, חמשה שנים אני יכול לפעול, ואח"כ יצטרך ללכת לרבי גדול ממני, ואכן בדיוק ה' שנים אח"כ נסתלק רבינו לעולם שכולו טוב - אגרא דבי הילולי

מאמרותיו:

ושננתם לבניך - וקשרתם לאות וגו'. נסמכה פרשת חינוך הבנים לפרשת תפילין, לומר לך, כשם שהתפילין אסורים בהיסח הדעת, כך חינוך הבנים אסור בהיסח הדעת - שם

פעם בא אליו יהודי בבקשה שיזכה ליראת שמים, לאחר הרהור מעט השיב: למעלה הצלחתי לפעול בעבורך, ועתה אני צריך לפעול אצלך... - שם

טעמי הצדיקים

י"ז סיון - שב"ק בהעלותך תרכ"ב - תש"ד

הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זי"ע

בן הרה"ק ר' חיים מצאנז זי"ע ה'דברי חיים'

מאמרותיו:

סיפר הרה"ק מצאנז קלויזנבורג: כשהייתי בראצפערט בחג הסוכות האחרון לפני השואה אצל דו"ז הגה"ק מוהרש"א זיע"א, אשר מי שזכה להכירו יכול היה לראות מי היו בניו של זקה"ק מצאנז זיע"א, גחן אלי באמצע עריכת שולחנו הטהור, ולחש לי: קבלתי מפי זקני החסידים, שעיקר העבודה היא בלב! והביאור היא, כי כל פעולה שהאדם עושה על ידי שאר אברי הגוף עלול הוא להגיע מזה להתנשאות ופניות, וגדול עונו כמעמיד צלם בהיכל, משא"כ עבודה שבלב שאינה נגלית לשום אדם ויותר קל שתהיה בלי שום פנייה בלתי לה' לבדו - שפע חיים ירח האיתנים ח"ב

הסתלקותו:

על מות קדושים של רבינו מסופר, כי שעה קלה לפני השלחו לכבשונות המוות הכריז, שמי ששיג עברו כיפה קטנה וטלית קטן, הוא נותן לו את הבטחתו שינצל מהמקום הזה לחיים. אחד השומעים מבין היהודים שהיו אתו באושוויץ הסתכן ובמסירות נפש בדרך לא דרך השיג לרבינו את מבוקשו, ואותו יהודי ניצל - רבינו הק' מצאנז

י"ז סיון - א' שלח תקס"ב - תרל"ב

הרה"ק ר' אהרן מקרלין זי"ע ה'בית אהרן'

בן הרה"ק ר' אשר מטטאלין זי"ע

אמרו עליו:

הרה"ק מקאברין: העולם חושבים עליו שהוא תקיף וחזק ואיש שמח, ובאמת שאין עוד לב נשבר כמוהו, וכל תנועות השמחה והתקיפות שלו הם כולם התחזקות. הרה"ק יסוד העבודה מסלונים היה מכנהו 'דער פריילאכער צדיק' - מאמר מרדכי

מאמרותיו:

כתיב חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, 'חשבתי' מלשון חשיבות, היינו כשיקום בבוקר יאמר ברכת השחר בשמחה מהמחשבה שזכה לומר ברכת השחר להקב"ה, ובזה ישיג חשק לעבודת ה' כל היום, משא"כ אם יעמוד משנתו במרה שחורה והברכות יאמר גם כן בעצלות, ואפילו יאמר לנפשו אוי לי לנפשי כי לא יכלתי לומר אף ברכת השחר כראוי, אז יעבור כל היום בלי עבודת השי"ת - זכרון צדיקים

הגאון בעל 'משכנות יעקב' היה בידידות עם הרה"ק מקרלין, פעם תחת אחד השיחים זלזל הגאון בהחסידים שכאילו אינם יודעים ללמוד, וכל שיחם ושיחם הוא בתחינות ובקשות ובספר 'שערי ציון', נענה הרה"ק בלשון הפסוק, אוהב ה' 'שערי ציון' מכל 'משכנות יעקב'! - מאמר מרדכי